

(๒๒)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ ๖๓/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ต. ๕๑/๒๕๖๓

วันที่ ๗ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { นายพัชรมณฑน์ พัชรยุทธ์ และนายชัยยุทธ์ พัชรยุทธ์ ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

เรื่อง นายพัชรมณฑน์ พัชรยุทธ์ และนายชัยยุทธ์ พัชรยุทธ์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายพัชรมณฑน์ พัชรยุทธ์ และนายชัยยุทธ์ พัชรยุทธ์ (ผู้ร้อง) กล่าวอ้างว่าผู้ร้องทั้งสองใช้ชีวิตร่วมกันในลักษณะคู่ชีวิตนานเกินกว่า ๖ ปี มีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อกันเช่นคู่สมรสตามกฎหมาย ต่อมานายชัยยุทธ์ป่วยหนักไม่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล นายพัชรมณฑน์ซึ่งมีอาชีพรับราชการไม่อาจให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายได้ เนื่องจากไม่สามารถใช้สิทธิสวัสดิการของทางราชการเช่นคู่สมรสตามกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวต่อเจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายทะเบียน สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และเจ้าพนักงานปกครองแจ้งให้ผู้ร้องทั้งสองทราบว่าไม่สามารถดำเนินการจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวได้ เนื่องจากระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เป็นไปตามแบบ คร. ๑ ในระบบข้อมูล

การสมรสซึ่งกำหนดให้เป็นการดำเนินการระหว่างบุคคลเพศชายกับเพศหญิงโดยกำเนิด การลงบันทึกตามคำขอของผู้ร้องทั้งสองไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยเหตุมีเพศเดียวกันไม่เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ ที่กำหนดให้การสมรสกระทำได้ระหว่างชายและหญิงเท่านั้น ผู้ร้องทั้งสองอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวดังกล่าว นายทะเบียนกรุงเทพมหานครยกอุทธรณ์

ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยให้ยุติเรื่องเนื่องจากกรณียังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องทั้งสองกล่าวอ้างว่าการที่เจ้าหน้าที่ไม่รับจดทะเบียนสมรสด้วยเหตุมีเพศเดียวกันเป็นผลจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ ทำให้ผู้ร้องทั้งสองไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศ ถือเป็นการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องทั้งสองต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๗ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าถูกละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน

พิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว”

วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้” มาตรา ๔๗ บัญญัติว่า “การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๖ ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และต้องมีใช่เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ... (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ...” และมาตรา ๔๖ วรรคสาม บัญญัติว่า “... ถ้าศาลเห็นว่าเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๗ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองกล่าวอ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่รับจดทะเบียนสมรสให้ผู้ร้องทั้งสองเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีเพศกำเนิดเดียวกันซึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ ที่กำหนดให้การสมรสกระทำได้ระหว่างชายและหญิงเท่านั้น ทำให้ผู้ร้องทั้งสองไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศกัน จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวละเมิดสิทธิของผู้ร้องทั้งสองซึ่งเป็นผลมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ผู้ร้องทั้งสองขอให้วินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๗ ประกอบมาตรา ๔๖ แม้ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) และผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ยุติเรื่องแต่เป็นการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) มิใช่การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ อีกทั้งเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องแล้วเห็นว่ามูลคดีตามคำร้องนี้มาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่รับจดทะเบียนสมรสให้ผู้ร้องทั้งสองเป็นการกระทำทางปกครอง ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้บุคคลสามารถ

- ๔ -

ใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรมทางปกครองได้ จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒) ซึ่งมาตรา ๔๖ วรรคสาม บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ดังนั้น ผู้ร้องทั้งสองไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(คำสั่งที่ ๖๓/๒๕๖๓)

[Handwritten signature]

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

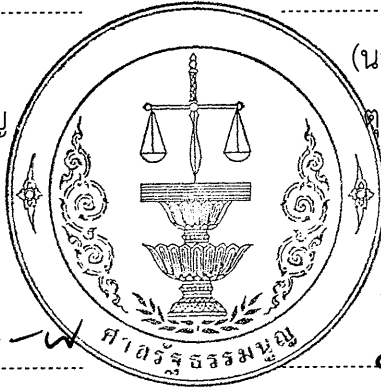
(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

(นายวิรุฬห์ แสงเทียน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

(นายจิรนิติ หะวานนท์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

(นายนภดล เทพพิทักษ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

[Handwritten signature]

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ